

Det tidlige sprog 3-6 år

– sæt ord på verden

POLSK

SÆT ORD PÅ VERDEN

Język nie jest niczym specjalnym – ale jest częścią tego wszystkiego, co robimy....

Nazwij słowem świat – świat słów

Czy wiesz

- że dzieci, które napotykają wiele słów, uczą się wiele słów?
- że słownictwo rozwija się z dużą szybkością w wieku 3-6 lat?
- że odstęp między dziećmi, które znają dużo słów, i dziećmi, które znają kilka słów wydaje się zwiększać z wiekiem. Im wcześniej słownictwo stymuluje się tym lepiej!!
- istnieje wyraźna zależność pomiędzy liczbą słów, jaką 3 –letnie dziecko zna i dziecka czytaniem ze zrozumieniem jako 16- latka?

NAUKA POPRZECZ WSPÓLNE DOŚWIADCZENIA W DOMU

Dzieci rodzą się zarówno z ciekawością i uwagą na świat

Ale aby uzyskać kierunek na uwagę

- jak patrzeć na to co się widzi
- zmysły
- odkrywanie
- doświadczanie

to jest ważne i ekscytujące – to jest coś co dzieci uczą się od dorosłych.

Im więcej sytuacji wspólnego zainteresowania, które jest w codziennym życiu dziecka, ty, szybciej dziecko przyswaja sobie nowe słowa.

„Dorośli tłumaczy”

Ciekawi dorośli wyjaśniają wszystko: Teraz musicie zobaczyć, Teraz posłuchaj! „Ten jeź spał całą zimę, ponieważ...”, Ten cytrynowy motyl siedział pod dachem szopy, i teraz pojawia się, żeby.....”.

NAUKA POPRZEZ WSPÓLNE DOŚWIADCZENIA W DOMU

Bez zwrócenia uwagi nie ma żadnej nauki!

- Dzieci uwagę zwraca się łatwo na to, co jest kolorowe, zaskakujące, hałasujące i wyraziste.
- Staraj się, żeby ważne informacje były wyraźne i widoczne a nie maskowane przez „hałas”,
- zarówno dla ucha jak i oka. Np. wyłącz telewizor kiedy czytacie opowiadania.
- Pomóż dziecku używać środki na to, co jest ważne!

SŁOWA I TWORZENIE POJEĆ

*Język dziecka przedszkolnego – z „tu teraz”
do „tam i wtedy”*

W wieku 0-3 lat dziecka język jest zakotwiczony w „tu i teraz sytuacjach”: To , z czym mamy do czynienia teraz, to co możemy widzieć teraz, to co możemy odczuwać teraz.

W wieku 3-6 lat dziecko uczy się zmieniać język w różnych sytuacjach. Język w wyższym stopniu zaczyna chodzić o opowiedzenie o działaniach, o czynnościach, o osobach, które dziecko doświadczyło lub doświadczy.

W wieku 3-6 lat dziecko odkrywa świat fantazji i opowiada o działaniach i osobach, których samo nigdy nie doświadczyło.

Jako rodzic możesz zauważyć dziecka

- żarty
- fantazje o przeszłości
- marzenia o przeszłości

Oraz kłamanie, oszukiwanie i wytudzenie dla zabawy zaostrzy się.

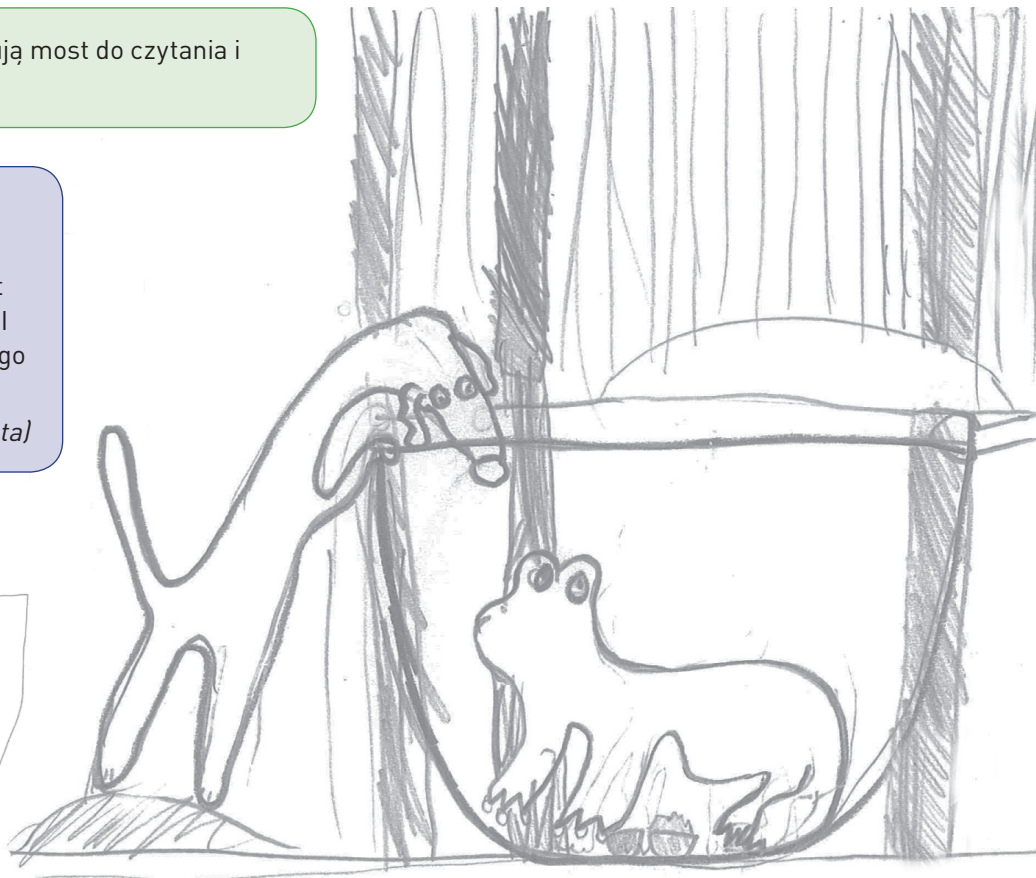
SŁOWA I TWORZENIE POJEĆ

„Tam i wtedy”- działania budują most do czytania i pisania.

Krótką historia 4 lata

Żaba. Która siedzi w .... hm
misce. On śpi z psem. On jest
w domu. Chłopiec... I łóżko.... I
pies... Chłopiec i pies. Bierze go
prawie na głowę.

(Frida-4 lata)

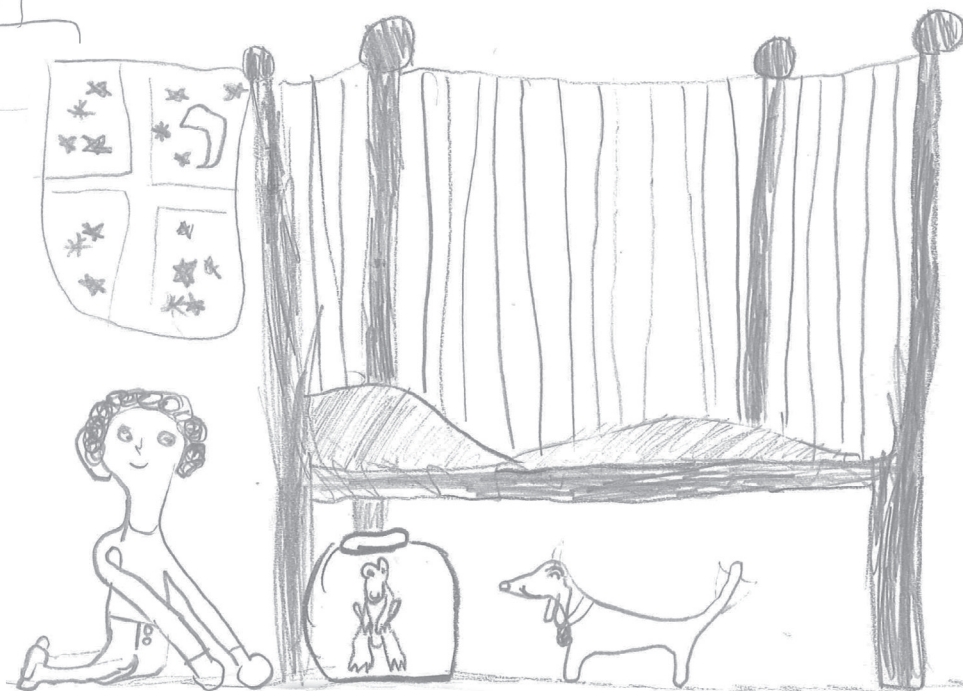
SŁOWA I TWORZENIE POJEĆ

Krótką historia 6 lat

On patrzy pod ten pień. I tam jest żaba i całe mnóstwo innych najwyraźniej. A potem żegna żaby i idzie do domu z własną żabą.

(Jens – 6 lat)

SŁOWA I TWORZENIE POJEĆ

Nauka języka w regularnych rutynach

Musimy usłyszeć słowo około 60 razy , zanim je zapamiętamy. Niektórzy muszą je usłyszeć 500 razy, podczas gdy inni tylko 10 razy.

Dziecko musi usłyszeć słowa wiele razy, zanim będą one aktywną częścią jego słownictwa.

SŁOWA I TWORZENIE POJEĆ

Języka się uczymy używając go

Możesz używać codziennej rutyny w domu żeby

- pomagać dziecku w nauce nowych słów. Wymawiaj sama słowa wyraźnie
- zaangażować dziecko w twoje czynności domowe i rozmawianie o nich
- pomagać dziecku nazywać uczucia
- układać słowa w nowy sposób, np. kran- woda z kranu”. Rozmawiajcie co to znaczy
- grajcie w gry takie jak loteria obrazkowa
- zaangażować dziecko w rozmowy o planowaniu rodzinnych czynności
- zachęcać dziecko uzasadniając swoje propozycje
- wyjaśniać dziecku zasady gry zabaw i gier
- rozmawiać z dzieckiem o znaczeniu słów
- pokazać dziecku jak używać encyklopedię i Internet

Dwujęzyczne dziecko

Dobry język ojczysty jest silnym punktem wyjściowym do tego by wasze dziecko mogło się uczyć nowego języka.

Dobrze rozwinięty język ojczysty wymaga, żebyście Wy jako rodzice mówili tym językiem, który przychodzi spontanicznie i jest Wam najbardziej naturalny.

W przyswajaniu drugiego języka u waszego dziecka na pewno doświadczycie, że dziecko będzie mieszać języki przez pewien czas.

To jest zupełnie naturalne i jest rezultatem tego, że dziecko jest pełnym toku przyswajania sobie nowego języka.

Jeśli dziecko rozpoczęło chodzić do przedszkola i ma okres, gdzie jest bardzo ciche językowo, to też jest naturalne. Dziecko zużywa energię na słuchanie i odczytywanie nowego języka aby później używać drugiego języka w komunikacji.

Pokaż zainteresowanie i bądź ciekawa na nowy język waszego dziecka.

MÅLTIDER OG SPROG

**Jakich
słów się uczymy, kiedy
robimy zakupy?**

Sklep, rzeźnik, warzywa, do przodu, dom, jechać
na rowerze, jechać samochodem, włożyć zakupy do
koszyka, wyłożyć zakupy na taśmę, płacić

Jakich słów się uczymy, kiedy przygotowujemy jedzenie?

Obierać, gotować, piec, mielić, siekać, kroić na
kawałki, wyładować, odłożyć, zapakować.

**Jakich słów się uczymy kiedy
nakrywamy stół, i tam będziemy jeść?**

Syty, głodny, na , obok, z tyłu, z przodu, na górze, na
prawo, na lewo

CODZIENNY DIALOG

Dzieci w wieku 3-6 lat rozwijają język w bliskim związku między słowem a sytuacją i mają trudności w zrozumieniu

- dłuższych zdań
- dłuższych wyjaśnień, np. w konfliktach
- ironii, sarkazmu i gry słów

Dzieci w wieku 3-6 lat nie mówią same gdy nie rozumieją. Około 5 roku zaczynają być w stanie wskazać nieporozumienie.

Det tidlige sprog · 3-6 år

CODZIENNY DIALOG

**Przykłady na język dorosłych,
który może być trudny do zrozumienia**

„No cholera, wstałeś dzisiaj lewą nogą z łóżka”

„Zostać wystawionym do wiatru..”

DOBRE PRZYKŁADY NA ZABAWĘ

Do przodu –do tyłu- zabawa.

Przedstawiona gra sprawia dużą radość, gdy bawią się też w nią mama i tata. Mama siedzi w fotelu i udaje królową, a tato stoi na podłodze. Mama wydaje rozkazy „ Możesz stanąć przed tatą? Możesz wspinać się po tacie? Możesz wspiąć się na tatę? Możesz stanąć za tatą? Tutaj jest koncentracja na przyimki, które są ważne dla dziecka aby je nabyło.

DOBRE PRZYKŁADY NA ZABAWĘ

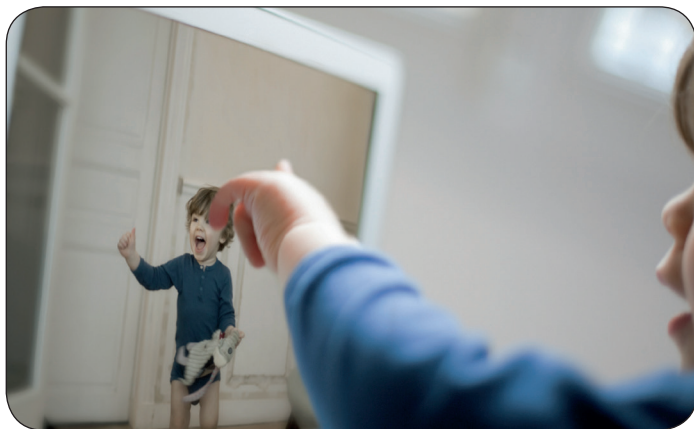
Bomba- zabawa.

Nastawia się minutnik do jajek, wkłada się go do worka i proponuje się wybrane słowo np. las. Teraz wszyscy w rodzinie muszą powiedzieć słowo, które odnosi się do drewna zanim zadzwoni minutnik. Ten kto ma worek, kiedy zadzwoni minutnik, ma prawo do wybrania następnego słowa.

DOBRE PRZYKŁADY NA ZABAWĘ

Zgadnij o czym myślę

„Zgadnij o czym myślę” jest zabawą, w którą można się bawić wszędzie zarówno w samochodzie, na rowerze i w domu. W grze w całej swojej prostocie chodzi o to, żeby dziecko zgadywało o czym myśli dorosły. Ważne jest żeby wybrać przedmiot który jest w zasięgu dziecka widzenia, jeśli dziecko jest młodsze. Przykładem może być: „To o czym myślę, to coś w czym możesz się sam zobaczyć (lustro)”.

Wykonaj moje instrukcje

Można na przykład schować małego misia w nieoczekiwanym miejscu i zmieniać mówiąc, gdzie jest miś. Np. miś siedzi w korytarzu, w łazience lub trzeciej szufladzie w kuchni. Potem dziecko może chować misia i mówi, gdzie dorosły ma szukać.

DOBRE PRZYKŁADY NA ZABAWĘ

Budowanie kolorowych wież

Dużo dzieci lubi małe wyzwania. Ta zabawa jest skoncentrowana na to, żeby dziecko rozpoznawało kolory i śledziło wskazania ojca lub matki. Potrzebujemy jednej dużej książki i 2x5 klocków w różnych kolorach, które można układać w stos. Przed startem wyjaśnia się krótko: „Patrz dostajesz żółty, czerwony, zielony, biały i niebieski klocek, (sprawdzasz czy dziecko rozpoznaje kolory)”. Stawiamy dużą książkę, tak że możemy budować w tajemnicy. Ja też będę budowała. Budujemy tak jak mówię (jestem dyrygentem). Jesteś gotowy? Potóż najpierw niebieski- ustaw na nim czerwony- włóż biały pod niebieski itd. Kiedy wszystkie klocki są ułożone, zabierasz książkę i patrzycie czy wieże są jednakowe. To jest wesoła zabawa i od czasu do czasu wieże nie są jednakowe.

RYMY, PRZYŚPIEWKI I ZABAWY Z JEZYKIEM

Dzieci uczą się łatwiej czytać, jeśli rozpoznają dźwięki języka i je zapamiętują.

O rymach

Rymowanie, oznacza że trzeba wstuchiwać się w małe różnice dźwiękowe między słowami i wstuchiwać się w to co pasuje do siebie i rymuje.

Rymy i przyśpiewki pomagają zaostrzyć dzieci uwagę na stronę formowania języka, i dzieci nabywają dobrą podstawę językową do późniejszej nauki czytania.

RYMY, PRZYŚPIEWKI I ZABAWY Z JEZYKIEM

Tak możesz wspierać swoje dziecko w zapamiętywaniu dźwięków językowych

- śpiewaj piosenki które twoje dziecko uczy się i śpiewa z dużą pewnością
- baw się słowami, które się rymują
- róbcie śmieszne rymy- też bezsensowne typu „kura-bura”
- mów od tytu jak Kaj i Andrea, np. Jeśli powiesz wodowa soda- będzie sodowa woda
- znajdź słowa, które zaczynają się od tej samej głoski, np. „Milla zaczyna się od tej samej głoski co matka”
- twoje dziecko stoi przy stole kuchennym i czeka na kawałek ciasta i mówi nagle „ciastko-gniazdko”. Bawisz się z dzieckiem i odpowiadasz „Patrz, teraz dostaniesz kawałek-watek!!”

RYMY, PRZYŚPIEWKI I ZABAWY Z JEZYKIEM

Dramatyzowanie rymu

Tekst jest łatwy i rytm dobry. To daje dziecku chęci do zabawy w pytania i odpowiedzi.

To wzmacnia uwagę na wszystkie części słów.

Jak znaleźć więcej rymów

Kto to jest kto przychodzi? To Piotrek Dodzi.

Kto to jest kto siada? To Piotrek Biada.

W celu znalezienia słów rymowanych konieczne jest wprowadzenie zmian z zawartości na formę. Trzeba się wstuchać w to co do siebie pasuje.

Puk, puk
kto tam?
Hipopotam.

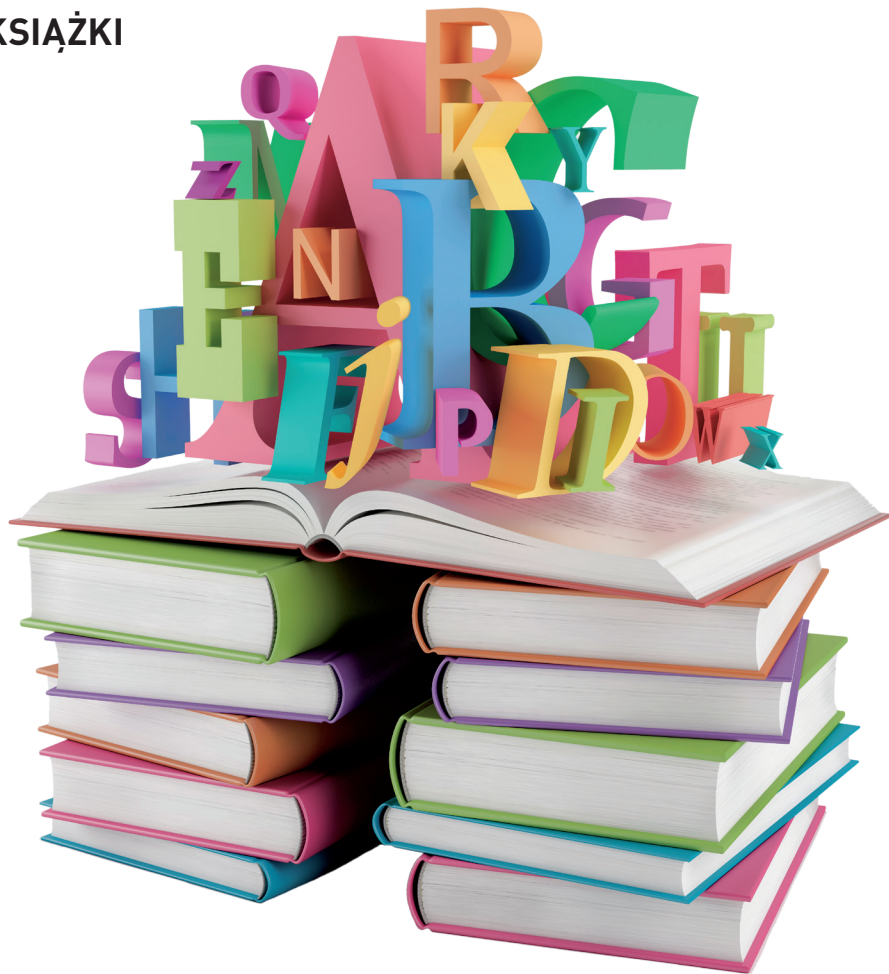
OPOWIADAJ, CZYTAJ I PATRZ W KSIĄŻKI

Dzieci będą miały więcej ochoty do czytania, jeśli są przyzwyczajone do czytania głośno- także w domu

- czytaj głośno dziecku codziennie
- zabieraj dziecko ze sobą do biblioteki
- czytaj sama, i pokaż dziecku, że czytasz
- rozmawiaj o książkach i czasopismach

Wolne czytanie

Słowa są rodzajem „paczki dźwięków”. Kiedy czytasz wyrażnie i nie za szybko, postrzeganie ich przez dziecko jest lepsze. Zostają one przechowane i zapamiętane w odpowiednim „opakowaniu” – do późniejszego użycia!

OPOWIADAJ, CZYTAJ I PATRZ W KSIĄŻKI

Słowa w książkach

Poprzez książki dziecko patrzy na świat, który go otacza. Może uzyskać wgląd w uczucia i myśli innych.

Książki stymulują fantazję i dają inspirację do zabawy. Będziecie używać słów razem z dzieckiem, których normalnie byście nie używali.

Książki
są wspaniałe do
poruszania się wzdłuż i w szerz.
Będziemy mieć wilka, który mówi, mysz
chrapiącą chleb z serem, i niedźwiedzia w
rękawiczkach z dzianiny.

Det tidlige sprog · 3-6 år

OPOWIADAJ, CZYTAJ I PATRZ W KSIĄŻKI

Śledź dziecka zainteresowania!

Pozwól wybrać dziecku książkę.
Pozwól dziecku wskazywać w książce.
Mów z dzieckiem o tym, na co pokazuje .

Co jeśli.....

moje dziecko nie jest zainteresowane słuchaniem opowiadań?

- Stwórz miłą i przyjemną atmosferę, kiedy czytasz książkę.
- Możesz opowiedzieć historię zamiast czytać.
- Może książka jest za łatwa lub za trudna.
- Znajdź książkę, którą twoje dziecko lubi i rozumie, i może książkę którą dziecko już zna.

Powtórzenia!

Czytaj tę samą książkę wiele razy.

BAW SIĘ Z PISANIEM

Dzieci uczą się łatwiej czytać i pisać, jeśli zaczynają wcześniej

Kiedy dziecko zaczyna bawić się w czytanie i pisanie na początku na własnych warunkach

- może bawić się i eksperymentować bez presji
- jest prowadzone tylko własną chęcią i zainteresowaniem

Dlatego musisz pozwolić swojemu dziecku „pisać” i „czytać”. Poproś dziecko o przeczytanie głośno tego, co napisało. Pamiętaj aby chwalić i zachęcać kiedy twoje dziecko bawi się w czytanie i pisanie.

BAW SIĘ Z PISANIEM

Możesz korzystać ze wszystkich sytuacji do zachęcania twojego dziecka do pisania, np.:

- Lista życzeń
- Lista zakupów
- Tajemnicze wiadomości
- Imię na rysunku
- Tekst na rysunku dziecka
- Pisz wiadomości do dziecka i zaproś je do odpisania
- Użyj tablicy lub rozpuszczalnego w wodzie flamastra do pisania na drzwiach lodówki
- Użyj liter z magnesem
- Róbcie razem książki

Miej papier i ołówki leżące pod ręką, aby dziecko mogło „pisać” do tego, co zostało przeczytane głośno albo śpiewane. Rysuj i pisz sama. To inspiruje twoje dziecko.

MYŚLAŁAŚ O TYM, ŻE TWOJE DZIECKO TEŻ MOŻE UŻYWAĆ IT?

Daj dziecku łatwy dostęp do komputera, lpad-a czy elektronicznych zabawek.

- To zwiększa dziecka koncentrację
- Wzmacnia słownictwo
- To uwzględnia koordynację wzrokowo-ruchową
- Zwiększa zrozumienie językowe dziecka
- Twoje dziecko zyska większą wiedzę

Przykłady na materiały naukowe na IT, które wspierają twojego dziecka czytanie i umiejętności językowe:

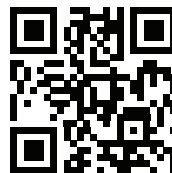
- Hr. Skæg
- Oline
- www.lillelæser.dk

LINKS

- www.biblioteket.sonderborg.dk
- www.sprogpakken.dk
- eller søg på nettet efter fx 'små børns sprog', 'sprogstimulering', 'sprogudvikling', 'babytegn' osv.

Du kan også finde denne og andre brochurer online på

www.sonderborgkommune.dk > Borger > Pasning, skole og familie > Dagpleje, vuggestue og børnehave > Særlige tiltag 0-6 år

www.sonderborgkommune.dk

Sønderborg Kommune
Børn og Uddannelse
Voldgade 5
6400 Sønderborg
T 8872 6400
post@sonderborg.dk